

Říčky - Ritschka

(a blízké okolí)

Pro začátek

Kolem tohoto textu jsem dlouho obcházel, nevěda jak na něj. Opravdu dlouho, pět šest let. Věděl jsem, že ho nakonec budu muset zdolat, ale pořád jsem to odkládal. Taky jsem nevěděl, jak. Měla by to být próza, básně nebo syrový dokument? A když jsem se nakonec rozhodl pro třetí možnost, neznamena to, že jsem definitivně zavrhl první dvě, to zdaleka ne. Navíc text není ani syrový dokument, snad to ještě vysvětlím.

Říká se, že nejsilnější dojmy a vzpomínky mající určující ráz, pocházejí z dětství. Nuže bylo mi sedm, když jsme poprvé bydleli o prázdninách u Míši Romberga, a rodičům se Říčky tak zalíbily, že se snažili koupit některou volnou chalupu po nájezdech umělců z Prahy. To bylo v roce 1951, kdy mi bylo devět, a my získali chalupu čp. 116 na Almě po Richardu Wiesnerovi, kterému to bylo daleko do hospody. Měl pravdu. Dobře se tedy pamatuju na výpravy do sousedních, zpola opuštěných vesnic pro nábytek - stoly, židle, skříně, protože ty původní byly vybrakovány. A taky se pamatuju na dusivý pach stodoly, kde jsme skákali do navršené slámy a s neskonalou úctou obcházeli starou mlátičku.

Jiná vzpomínka patří původním obyvatelům vesnice. Vedle pana Bursíka, hospodského a předsedy MNV, pana Dolečka, vedoucího pošty, a pana Kalouse, šéfa na pile a taky jednoho z předsedů MNV, ale ti všichni se do Říček přistěhovali kolem pětačtyřicátého roku, jsem tu potkával staré rozšafné Němce, krácející zvolna, většinou s pomocí hole, které jsem tehdy považoval za jakousi raritu, s níž jsem se po prázdninách chlubil spolužákům. Netušil jsem, že Němci tu byli doma, že sem jejich rodiny nikoli odjakživa, ale dost dlouho patřily. Pánové Vaníček/Wanitschke (kdo dnes ví kromě pár mých vrstevníků, čemu se říkalo "u Vaníčků" - dnes je to všeobecně Perla), Priesel, Fiedler, Pohl s jejich nenapodobitelnou českoněmčinou, i když právě pan Vaníček mluvil česky velice dobře.

Nuže, před několika lety jsem se rozhodl, že dám zprávu o Říčkách dohromady. Problém byl z čeho. Největší znalkyně říčkovských dějů a postav po roce 1945 byla spisovatelka Jindřiška Smetanová, která o jedné z nejzajímavějších říčkovských postav, paní Haškové-Rolínové napsala knihu (nebo jen povídku?) *Někdo přijde a nenechá mě zemřít*. Právě ta mi doporučila místní kroniku (kterou snad pár let sama psala) a jejího sepisovatele pana Pokorného. A právě jeho sešity jsou základem tohoto spisku. To byl zdroj nejvydatnější, nebyl ovšem jediný. Zajel jsem do archivu v Rychnově nad Kněžnou, příliš jsem tam toho však nezískal. Ve státním archivu v Zámrsku (Říčky patřily dlouhou dobu pod okres Žamberk, toto město ale dnes spadá pod okres Ústí nad Orlicí) o místopisu nemají skoro nic.

A tak jsem se vedle využití několika vzpomínek paní Smetanové, faktů, které jsem se dozvěděl od Martina Hilského (rodina Kautzkých), pár záznamů z farské kroniky, výtahů ze školních kronik uveřejněných ve sbornících *PANORAMA (z přírody, historie a současnosti Orlických hor a předhůří)*, musel vydat i do bezedných hlubin internetu na adrese Říčky, Ritschka či Orlické hory. Pokud jde o první adresu, tam jsem se nedobral vlastně ničeho kromě nabídky ubytovacích zařízení, lyžařského servisu a turistických tras. Objevné byly ovšem záznamy na druhé a třetí adrese, zvláště ty zachycené s německou přesností a důkladností. Já ovšem nejsem archivář ani historik, spíš po hančovsku "písař". Neopisoval jsem taky celou kroniku, ale vybíral z ní extrakty, které zajímaly mne, nepochybuji, že kdyby se této práce chopil někdo jiný, vypadala by dost jinak. Zdroj tedy uvádím pouze na několika místech, zápisy jsou většinou psány heslovitě, jen na některých místech jsem neodolal a pod uvozovkami uvádím opsané znění zápisu. Sám jsem si ovšem přibásňoval minimum.

Je ale třeba vzdát čest říčkovským kronikářům, kteří se postarali o kontinuitu zápisů. Byli to: anonymní němečtí kronikáři do 31.12.1916, v letech 1949-1953 Ing. Hyka, v roce 1981-87, kdy Říčky tvořily 5. obvod Rokytnice v Orl. horách zapisoval Josef Kubíček, učitel v Rokytnici, v roce 1987 se práce ujal Vlastimil Bureš a v devadesátých letech minulého století pak pan Pokorný. Česky psaná kronika vznikla překladem z němčiny, pro nejzajímavější období od roku 1918 do roku 1945 však zápisy až na malé výjimky chybějí. Německé písemnosti byly většinou nenávratně zničeny - lze předpokládat, že některé doklady zničili Němci sami, něco vyzvedli z úkrytů a vyvezli do dnešních domovů, ale nejvíce zničených písemností má na svědomí vandalismus drancujících "zlatokopů". Proto jsou také záznamy z doby 1. republiky a hlavně 2. světové války tak řídké. Za to se omlouvám, ale nebylo v mých silách dobrat se původního materiálu. Není to ovšem omluva jediná. Omlouvám se i za určitou, podle mého názoru ovšem nutnou výběrovost i za to, jsem uvedl všechno, co jsem se dozvěděl od dosud žijících osob, ačkoli se to jiným žijícím osobám a potomkům lidí, kteří již nejsou na světě, nemusí vůbec líbit.

Charakteristika obce (překlad z německy vedené kroniky)

Nadmořská výška: 674 m

Dendrologie: smrk, jedle, modřín, buk, bříza, jeřáb, z ovocných stromů třešně, jabloně, hrušky

Vodní poměry: potok Říčka (Klausabach), z pravé strany přítok Reiterbach, z levé Seifnerbach, malý potok a Mauschowitzbach

Místní členění: Říčky horní, prostřední, Leupelbäude, Allma, Schützenloch, Hinterloch, Mittelberg

Obyvatelstvo: z naprosté většiny Němci, náboženství římsko-katolické; farní kostel Nejsvětější Trojice (1786), třitřídní škola, poštovní úřad, farní a lesní úřad, lesy - panství hraběte Kolowrata

Aktivity: orba, chov dobytka, tkalci; dýhované krabičky, práce v lese; v létě sběr lesního ovoce za úplatu, za úplatu chodí taktéž říčkovští kosit do jiných obcí; dále 3 mlýny, 3 pily, tírna lnu

Podnebí: poměrně drsné, horské

Zemědělství: výnosy minimální, pěstuje se tu žito, ječmen, oves, len, brambory, řepa

Nerostné bohatství: pískovec, křemen, opuka, rula, žula

Spolek hasičů a veteránů, Svaz zemědělců, Svaz Němců ve východních Čechách, družstvo na výrobu dýhových krabiček, kroužek Turnerů, který se zabývá vojenskou přípravou německých obyvatel

"Lid si zachoval své drsné, jadrné a německé národní zvláštnosti a lpí s věrnou láskou na své krásné horské vlasti!"

Internetová adresa www.heimatlandschaft-adlergebirge.de (Doerfer) ještě uvádí:

okresní hejtmanství Žamberk, od roku 1938 okres Grulich (Králíky), horský hřeben (Mückenberg 992 m)

poloha horské stráně, údolí říčky Klause a 6 přítoků, v 18. stol. ještě pustina

zemědělské osídlení, výměra 1481 ha, při sčítání v roce 1939 873 obyvatel ve 255 staveních a 277 domácnostech

Listinné zmínky od roku 1571, v roce 1576 záznam o pile a plavení dříví (během 30leté války zastaveno)

Úspěšné hledání rud obsahujících stříbro, krevele

V 30leté válce zaznamenáno ubytování císařských i švédských vojsk

Zimní sporty, možnost ubytování v létě, lněný olej, pískovcový a opukový lom, pošta, spořitelna

Od roku 1856 samostatná fara

Zmíněna je i dílna Antona Prauseho na výrobu dýhovaných obalů a krabic, založená v roce 1916; v roce 1946 byla pak přemístěna do Bad Neustadtu v Bavorsku

Na internetové adrese Orlické hory je možné se dočíst: "Horská ves a známé rekreační středisko (635 m nad mořem??) v údolí Říčky (dříve Klause) a na okolních svazích pod Anenským vrchem a Zakletým. Připomíná se rok 1654 jako počátek dřevorubecké osady. Je však možné vznik Ř. posunout ještě hlouběji do minulosti, na počátek 16. století. Sklárný v průběhu své činnosti měnily stanoviště tak, jak postupně zpracovávaly dříví ve svém okolí. A právě jedním ze stanovišť rokytnické skelné huti by podle některých pramenů mohla být lokalita Bockwinkel (Kouty) mezi Horní Rokytnicí a Říčkami, a to již od roku 1515.

V Koutech je pak doložena sklárna z roku 1872, postavená Janem Stöhrem z Vamberka, pravděpodobně na místě původní skelné hutě z 16. století. Zpočátku si vedla velmi dobře, výrobky byly vyváženy i do Anglie, odbytové nesnáze, drahý přísun surovin a odvoz výrobků a snad i jiné důvody způsobily, že podnik během několika let zkrachoval. Tovární budovy byly strženy a místo továrny na sklo zde byla zřízena pila.

Po druhé světové válce dochází vlivem odsunu původního německého obyvatelstva (*Dostálův průvodce po Orlických horách z roku 1939 uvádí 848 obyvatel, z toho jen 8 Čechů*) k prudkému poklesu počtu obyvatel. Proto v roce 1953 podává ONV v Žamberku návrh na vysídlení obce, která by byla užita jako sídliště pro penzisty a důchodce. Po jednání obecního zastupitelstva byl návrh zamítnut a v obci se začalo se stavbou lyžařského střediska. V roce 1960 byly Říčky vyhlášeny rekreačním střediskem a o tři roky později zde byla založena Horská služba."

"Říčky jsou veliká německá obec, jejíž chaloupky se rozběhly po pěti potocích do svahu a vytvořily velmi krásný celek, jehož malebnost je nejzřejmější ze strany severovýchodní, kostel, fara a škola jsou položeny asi uprostřed. Silnice vedoucí Říčkami spojuje Rokytnici a její nádraží s údolím Divoké Orlice, avšak i s Velkou Zdobnicí." (Chyský: Hory Orlické, 1922).

Dendrologický dodatek (z internetové adresy Orlické hory-Lesy Orlických hor)

Mohutné lesy, původně bukové a jedlové s příměsí smrku a klenu, v suťových partiích se zastoupením lípy, jilmu a olše, se působením člověka - zejména těžbou dřeva pro kutnohorské doly a orlickohorské sklárny - změnily k nepoznání. V období před osídlením území

člověkem byl v Orlických horách dominantní buk lesní, po něm následovala jedle bělokorá a třetí zde nejrozšířenější dřevinou byl smrk ztepilý. Současný stav (z pohledu dlouhodobosti života lesa se nejedná o stav posledních několika desetiletí, nýbrž přinejmenším dvou uplynulých století) je charakterizován jednoznačnou převahou smrku. V 80. letech 20. století byla ovšem převážná část (cca 1950 ha) porostů na hřebenech vytěžena a zalesněna, přesto tam však dochází i nadále k chřadnutí obnovovaných dřevin.

Druhovú skladbu: 86% jehličnanů (smrk 83.0; jedle 0.7; modřín 1.4; borovice 0.4; kleč 0.1), listnáčů 11% (buk 5; javor klen 0.8; olše 2; bříza 2; jeřáb 1; jasan 0.2), 3% výměry zaujímá holina.

Historie lesního hospodaření: k zásahu do původní druhové skladby lesních porostů došlo v letech 1574-1703, kdy byla většina lesů Orlických hor vytěžena, a to zejména pro potřeby kutnohorských dolů. Rychnovské panství získává roku 1560 jako odúmrt' český panovník. Roku 1577 sice prodává panovník rychnovské panství Burjanu Trčkovi z Lípy, ale "kromě lesů a dříví, kteréž na tom vrchu, jenž leží mezi řekami Zdobnicí a Orlicí, stojí a roste a na budoucí časy státi růsti bude. To sobě Jeho Milost Císařská a dědicům a budoucím JMC a budoucím králům českým vyměňovati a pozůstávati ráčí". Tento lesní komplex byl pak nazván "rezervátní lesy", protože jejich dřevo bylo rezervováno výhradně pro potřeby Kutné Hory. Lesní porosty byly v podstatě holosečně vytěženy. V souvislosti s touto velice intenzivní těžbou vznikly na předchozím řídkém českém osídlení dvě dřevařské vesnice - Zdobnice a **Říčky**. Lesní práce v lesích a horách na Rychnovsku provádělo místní české obyvatelstvo a lesní sezónní dělníci z Kladska. Teprve po vytěžení krkonošských lesů začátkem 17. století byla na Rychnovsko přesunuta část dřevařských dělníků, kteří do Krkonoš přišli z Tyrol. Po příchodu alpských dřevařů Kutnohorští roku 1606 naléhali, aby "nová rychnovská plavba co nejspěšněji vystavěna" byla, a proto se opětovně přistoupilo k urychleným úpravám řečiště Zdobnice a Říčky, takže už roku 1607 se začalo plavit dříví po Zdobnici a Orlici. K zahájení této plavby vyšel roku 1608 patent, roku 1610 další, kterým Rudolf II. oznamuje " ...novou plavbu, totiž po řece Vorlici, též říčkách **Hřitšce** a Zdobnici až do řeky Labe vyzdvihnouti a způsobiti ráčili, po kterýchžto řekách a říčkách, aby dříví jak k pálení uhlí, tak k jiným potřebám horním z hora lesů našich rychnovských tu, ...oznámené dříví dolů k týmž Horám Kutnám v kláptích plaveno býti mohlo...".

Roku 1703 je královská část lesů prodána synu Albrechta Libštejnského z Kolowrat. Ještě v 2. polovině 18. století zde byly četné enklávy vykloučených lesů na prodej a počátkem 19. století bylo shledáno 640 ha odlesněných ploch na hřebenech Orlických hor. Na rozsáhlých holinách vznikly málo kvalitní stejnorodé smrkové porosty, které v drsném klimatu často

trpěly větrem, sněhem, jinovatkou a námrazou; k prosazení smrku ztepilého přispěla např. i pastva dobytka v lese. Po polomu v roce 1912 byly plochy zalesňovány nevhodnými smrkovými sazenicemi z osiva sbíraného ze stromů v nižších polohách Podorlicka. V letech 1930-33 pak došlo ke značným škodám způsobeným sněhem a jinovatkou. U velké části stromů stáří kolem 50 let tehdy došlo k vrcholovým zlomům. V roce 1980, tři roky po uvedení tepelné elektrárny ve Chvaleticích do provozu, se začalo projevovat imisní poškození. K chřadnutí došlo i po zimě 1999/2000 a ještě více vlivem mrazu po zimě 2001/2002. Za prokázaný negativní vliv lze označit i anaerobní stres (nedostatek kyslíku), v jehož důsledku odumřely větve a výhony smrků nacházející se dlouhodobě pod sněhovou pokrývkou.

Lesní pozemky na většině území Orlických hor dnes vlastní soukromí majitelé, jimž byly v rámci restitucí navráceny po roce 1993. Jsou to Jan Kolowrat Krakovský (5.200 ha), Soňa Klímová (Lesy Janeček s.r.o.), Kristina Colloredo Mansfeldová a rod Parishů. Zbytek obhospodařují Lesy České republiky, správa Rychnov nad Kněžnou.

Většinová dispozice horských stavení a chalup:

- velká místnost s kamny, kde žili obyvatelé v podstatě pohromadě, většinou tam i spali; topilo se v kachlových kamnech s velkými troubami na pečení, obvykle tam stála i chlebová pec
- v prostoru proti kamnům vedle vstupních dveří byla kamenná podlaha - pro horké hrnce a žhavé pekáče
- v některých obydlích měli ještě přístěnek jako ložnici
- v patře půda s komorou., kde stály truhly a skříně s šatstvem
- na kraji stavení či úplně zvlášť (u movitějších) stodola
- za podsínkem (chodbou) byl umístěn chlév (popř. stáje), který sousedil s obývací místností
- samozřejmě i kozí chlívek
- na horských chalupách se tyčily vysoké kamenné komíny, málokdy omítnuté a stavěné bez malty, na sucho

Všední život obyvatel

- nakupovalo se v městečku Rokytnice vždy pro více rodin; vydal se tam povoz tažený koňmi
- v obci býval také hostinec, který byl ovšem navštěvován jen v neděli po mši sloužené německy, nebo o žních, ve všední den tam bylo obvykle pusto; hostinec provozoval hospodář,

který se však živil jinak; některé chalupy při cestě sloužily jako zájezdní hostince nabízející občerstvení, výjimečně i ubytování

- společné bítání se odehrávalo za kostelem

- ve vsi se ovšem všichni neživil jen poctivou prací, rozmohlo se tu i pytláctví a pašeráctví

- v zimě, kdy byla vesnice pod sněhem, vyráběli místní dýchované krabičky na masti, prášky a bonbony - fungoval tu snad faktorský systém v návaznosti na dílnu pana Prauseho; k provozování této činnosti bylo potřeba ocelových razidel pro víka a dna, pérové svorce, ocelová oka se skřipci a kaseinové lepidlo; skladiště výrobků bylo společné pro celou ves u bývalé pily (dnešní Sokol Ústí a nový hotel)

- jinak se tu uplatňovali tkalci (len), střediskem byla poměrně vzdálená Červená Voda

- jinou populární činností se stalo řezbářství, doma se vyráběly veškeré nástroje jako hoblíky, falcovníky, pořízy, bidla, dokonce i jednoduché tkalcovské stavy; oblíbeným se stalo kromě domácích betlémů i zhotovování dřevěných ptáčků s nalepovanou ptačí kůží, vystavovaných v zasklených skříních

- uplatňovali se i lupenkáři, kteří pracovali s javorem, hrušní, mahagonem i krabicemi od doutníků

- lidové umění se tedy rozvíjelo v řemeslné podobě řezbářů, truhlářů, malířů, svědčí o tom výplně ve skříních, vytáčená věšáková ramena na čepech, domácí vyráběný nábytek bez jediného hřebu, různobarevné truhly s pestrými vzory, které měly takřka povinnou boční přihrádku a masivní zámky, truhláři vyráběli na zakázku pevné stoly, které vždy stály na dobře viditelném místě - základem byla silná promaštěná deska stažená na pera a drážky; do zásuvky, kam měl přístup pouze hospodář, se ukládaly peníze, účty, rodinné dokumenty; svítlo se převážně petrolejovými lampami a po dvou stranách stolu stála pevná rohová lavice; v kuchyňské části byla ještě umístěna kredenc s vyřezávanými dvířky podle německého vzoru a v málokteré domácnosti chyběly kyvadlové hodiny

Vsuvka 1: Přadláci na Rokytnicku (PANORAMA č. 4)

již r. 1572 - vrchnost zakázala močení lnu v panských rybnících a struhách; konopí a len se nesmělo sušit ani ve světnicích a zejména ne v peci nebo na ní a nikde, kde se svítí loučemi; se sousedním kladským hrabstvím existovaly těsné kontakty- v Kladsku existoval tkalcovský cech již od r. 1484

1608- lněné semeno a len včetně přebytků se smějí prodávat výhradně vrchnosti podle instrukce pro rokytnické rychtáře

1685- tkalcovští mistři uzavřeli dohodu s lidmi ze vsi Panské Pole, že se zde mohlo volně provozovat tkalcovské řemeslo

- Tereziánský katastr: není uveden ani jeden sedlák, "poddaní tkají podomácku plátno a prodávají je Židům"

- čísla: Rokytnice - 36 usedlých, 66 domů: 70 přadláků lnu (29 tkalců lněného plátna, 2 černobarvíři, 2 tiskaři lněného plátna, 1 obchod plátnem - kromě mlynáře se ostatní "živí předením".

- Julinčino údolí (dolní část Říček): 6 přadláků; samo toto místo **vzniklo vymýcením lesa** a podle nálezu vizitace poddaní nejsou řemeslníky, nýbrž těžce se živí pouze předením a nádenickou prací

- úroda lnu nedostatečná, nákup řížského lněného semene v Kladsku

- přadláci i tkalci chodili se zbožím do Kladska a Slezska, ostatní plátno skupovali židovští obchodníci a moravští kupci z Červené Vody

- tkalcovské stavy vyráběl rokytnický tkadlec Jan Wentzel

- barvení: v Rokytnici působili 2 barvíři, kteří barvili na černo a na červeno na přinesená plátna, ale i Židům z Žamberka a Rokytnice

- 1790: v Rokytnici již existovalo komerční bělidlo plátna

Přiblížení vývoje obce

Ve starověku okolím s jistotou procházela soumarská stezka z Říma k nalezišti jantaru u Baltského moře

1258 - poprvé se vyskytuje název Rychnov - hrad nad brodem řeky Kněžná, který patřil k důležitým strategickým bodům; jako zakladatel se uvádí Heřman z Rychnova

1423 - vyvrácen hrad Pěčín patřící Heřmanovi z Druholce; panství pak přešlo do vlastnictví císaře Zikmunda

1458 - vznik Jednoty bratrské v nedalekém Kunvaldu

kolem roku 1500 - vzniká městečko Rokytnice zřejmě kolonizací z Kladska; ačkoliv tu převládal poněmčelý název Rokytnitz, je zřejmé, že původně to byla česká vesnice stejně jako 7 km vzdálené Říčky (Ritschka). O 400 let později ovšem naprostou většinu krajanstva tvořili Němci smícháni s původním českým živlem - svědčí o tom poněmčelá původní jména Hlawaty, Kautzky, Pokorny vedle Hlavatého, Kauckého a Pokorného; stačí ostatně zajít na hřbitov v Říčkách, kde jsou na náhrobcích ještě čitelná jména jako Anna Medek, Franciszka Penkava nebo Kohout

1556 - Jaroslav z Pernštejna prodává rychnovské panství Arnoštu, falckraběti na Rýně

kolem roku 1560 - zápis z rychnovské městské knihy: v městě žilo 7 židovských rodin; uvádí se smlouva dobrovolná, celá a dokonalá Pavla Nožíře na místě Bonaventury Kojta atd. s jedné a Sáry (Sarah, Judin aus Rychnov), židovky, ze strany druhé

1571 - v sousední obci Nebeské Rybné žije 20 obyvatel; převažovalo zde české osídlení, ale přibývalo německých kolonistů, dřevorubců a vorařů, další vlnou byli kolonisté ze Slezska, kteří měli přispět i ke **vzniku osady Říčky**

1577 - rychnovské panství připadlo jako odúmrt' císaři Rudolfovi II., který je tohoto roku prodal panu Burjanovi Trčkovi z Lípy a Smiřic, jemuž dlužil za obrazy do své sbírky (prodej se vztahoval na zámek Rychnov s městem a okolím, domy, krčmami a dvory, ovšem bez lesů, které si císař nadále ponechal); ve smlouvě je poprvé zachycena i vesnice **Říčky**: "Jeho císařské Veličenstvo chce takový (dědičný) statek Vám i Vaším dědicům a dědičným pánům a budoucím českým králům jako věčné právo zachovat, nýbrž potom dvě vesnice Zdobnice a **Říčky** vše svobodně zachovávat na věčné časy"

1587 - rychnovské panství kupuje Kryštof Betengel (Wettengel z Neuenburgu)

1602 - po jeho smrti získává panství jeho bratr Eustach a následně pak Eustachův syn

- v 16. a 17. století byla na místě dnešních orlických obcí nepřerušovaná lesní plocha spadající pod kutnohorský horní soud, odkud bylo dopravováno dříví po řece Zdobnici plavením; v lese nepracovali jen krkonošští (zde se uvádí jako datum jejich příchodu 1609, ale působili zde mnohem dříve), ale i laciné pracovní síly z řad Němců, Tyrolanů a Slezanů; dřevorubcům bylo povoleno vykácený les obydlet a usadit se; **Říčky** tedy byla původně ves v lese;

1618-1648 - po bitvě na Bílé hoře procházeli Brandýsem nad Orlicí a Kunvaldem čeští evangeličtí emigranti v čele s J. A. Komenským (pomník v Kunvaldu); ve třicetileté válce se pak Orlické hory stávaly často dějištěm válečných bojů, právě z té doby se datují místní názvy jako "švédská šance" nebo "císařské pahorky"

1649 - údaj ze sousední obce Nebeská Rybná, do jejíhož farního obvodu (který se kryl s panstvím Kolowratů) Říčky patřily: hrabě Kolowrat poslal 2 misionáře zdejšímu faráři Ignáci Beckermannovi, aby obyvatelé "rychnovských hor", žijících tehdy ještě v kacířství, obrátili na pravou křesťanskou víru - Jednota českých bratří či Jednota bratrská tu měla stále velký vliv; obecní kronika Nebeské Rybné rovněž vykazuje příjem tehdejšího učitele: od obce Říčky dostával pro zajímavost vždy na svatého Jiří a na svatého Havla 1 zlatý 24 grošů a 3 snopy obilí

1661 - na sv. Annu vyhořela celá Rokytnice až na zámek a osm domů

- v 17. a 18. století byly hory postupně osidlovány, lesy již patří rodině Kolowratů, ale pokud jde o **Říčky**, teprve r. 1763 prodává císař Leopold svobodnou obec hraběti Norbertu z Kolowrat

- ve 2. polovině 17. století byla pro dřevorubce postavena na cestě k Černé Vodě (sklárna) Kunštátská kaple; s největší pravděpodobností byla ovšem umístěna právě mezi Kunštátem a Černou Vodou, takže s dnešní kaplí na hřebenu má společné jen jméno

- v místech mezi Zdobnicí a Kunštátem mělo být podle staré pověsti město; žili zde však bezohlední a tvrdí lidé, město se propadlo do hlubiny, podzemní vody otevřely stavidla a veškerenstvo zničily; při stavbě panské cesty byly opravdu nalezeny zbytky bývalého města

- jiná pověst se váže k silnici ubohých hříšníků vedoucí od Arnošky (Anenský vrch) k Jelence; stavěli ji zloději dřeva a pytláci; kolem nich jezdil panský úředník na koni a bil je bičíkem - po smrti prý jezdí bezhlavý po vrchu, který se nazývá Zakletý; to není jediná verze o bezhlavém jezdcí: další vypráví o zlém úředníku, který mlátil naopak sedláky - ten musí po smrti rajtovat bezhlavý v aleji mezi rokytnickým pivovarem a panským dvorem

1690 - vzniká osada Julinčino údolí

- obecní kronika Nebeské Rybné uvádí, že zde v letech 1708-77 působil učitel Josef Johann Priesel - toto příjmení se bude v oblasti a hlavně v **Říčkách** vyskytovat až do padesátých let 20. století

- původní český živel, který se rekrutoval převážně z dřevorubců, začal být hlavně v 17. století v Orlických horách mísen s Němci, kteří se podíleli na mýcení lesů, o 200 let později však výrazně převýšili českou menšinu - například v soudním okrese Rokytnice bylo z 5.000 obyvatel začátkem 20. století pouze 300 Čechů

1766 - postavena kaple na Anenském vrchu; zde se slévá sedm pramenů v Mauschwitzův potok; v 18. století byly okolní lesy vlastně ještě pralesem; působili zde jen dřevorubci a uhlíři, ti prostor prosvětlovali; lesní dělníci žili v dřevěných příbytcích, v nejhorším to byla jen střecha z tyčí pokrytá hlínou a kůrou, beze stěn; nevedla tu žádná cesta kromě té vedoucí k železné huti až ve Skuhrově; uhlí tam přepravovali na vozících - 1 den cesty, kmeny naopak putovaly k řece Zdobnici; "lesní lidé" jaktěživi přes den nikoho nepotkali, jen pro jídlo si občas zašli do vzdálených míst

1779 - inspekční cesta císaře Josefa II po zdejších hranicích (dnešní památník v Orl. Záhoří)

1780 - úprava hranic s Pruskem - z Rakouska odpadly 4 vesnice) Langenbrück, Kaiserwald, Königswald a Friedrichsgrund)

1785 - slavný rok, kdy byla zahájena školní výuka v **Říčkách** v chalupě Franze Priesela, dříve se vyučovalo na faře Nebeská Rybná

1787 - v **Říčkách** se koná první mše sloužená vlastním knězem P. Serafinem Herzigem ve vysvěcené kapli Nejsvětější Trojice 200 kroků od starého hřbitova, od tohoto roku mají Říčky vlastní faru

- v kronice se objevuje termín polní zahradník - tj. rolník
- postavena vlastní škola

1790 - položen základní kámen pro kamenný kostel

- v kronice se hovoří o první chalupě, kterou v AD 1790 im Walde Verbaut postavil jistý Zeipelt (už před tímto datem jsou však zmínky o chalupě F. Priesela)

- umírá Josef II, který založil Nadaci pro kostel v **Říčkách** v hodnotě 6.000 zlatých
- učitel z Říček se musel nechat přezkoušet na normální škole v Praze; lokalistou byl pan Ignác Strahl, který byl však pro nedostatečné znalosti německé řeči přeložen do Hnátnice

1792 - vysvěcení kostela

1796 - učitelem se stává Josef Christen

1808 - postavena nová školní budova na základech staré školy

1827 (5.7.) - biskup královéhradecký hrabě A. J. Krakowský navštívil Nebeskou Rybnou, kde se uskutečnilo biřmování za účasti školní mládeže z Říček; biskup při této příležitosti zavítal i do **Říček**

1831 - na staré výběřčí cestě do Velké Zdobnice postavena Kunštátská kaple (z které se v roce 1860 stala opět ruina, ale o 9 let později po peněžních sbírkách opět stála)

1835 - "skonal ve Vídni Jeho Veličenstvo císař František I., na němž lpěl jeho lid silnou láskou jako na otci a s velkým smutkem se podílel na vážné těžké době bojů za svobodu proti Napoleonovi I."

1839 - zápis z kroniky v Kunštátě (Kronstadt): ... "mateřskou řečí zdejších osadníků je bez výjimky němčina..."; k 1.1. toho roku bylo v celé farnosti 409 domů (2801 katolíků), kunštátská farnost však obnášela ještě Č. Vodu (Schwarzvasser), Novou Ves (Neudorf), Jadrnou (Kerndorf), Zelenku (Grünborn) a Bedřichovku (Friedrichswald) - všechny tyto obce nadále existují při dnešní hranici s Polskem

1848 - vyhlášení konstituce a strach z ní; ostřelování Prahy a Vídně

- "vítězné rakouské oddíly pod vedením proslaveného maršála Radetzského potlačily nepřítele v Itálii i nepokoje v říši, takže mladý panovník se mohl zcela věnovat blahu svých národů a vládě nad svou rozsáhlou říší"

1851 - vyhlášeno zrušení roboty

1851-2 - nastala obrovská zima, kdy se lidé 12 dní nedostali z chalup a stavení; sníh probořil šindelové střechy, které měly vydržet 13 let: v této souvislosti je namístě uvést živelné pohromy, které okolí v 19. století zasáhly:

1841 - pomrzlo ozimé obilí

1845 - noční mrazy v letním období

1851-2: viz výše

1852: krupobití, epidemie příušnic a černých neštovic

1856: opět krutá zima, kdy vesničané uvěznění v chalupách nespátřili 14 dní denní světlo

1860: a opět, stejně jako před 4 roky byla fara tak zavátá sněhem, že do místnosti nepronikl ani ten nejmenší paprsek světla, takže se nedalo číst ani psát; ještě 7.6. leželo v okolních lesích 1,2 m sněhu

1861: krupobití

1891: krupobití

1901: od 17.4. do 8.8. nepadla ani kapka vláhy

1855 - vysoké ministerstvo kultu a vyučování povýšilo lokálii v **Říčkách** na samostatnou faru a lokální školu povýšilo na farní

1857 - pro všechny školy rychnovského okresu byly zakoupeny obrazy císaře

- "přes hrdinskou statečnost našich oddílů byly pro nás ztraceny bitvy u Magenta a Solferina, a Rakousko muselo postoupit Lombardii Francii, případně králi Sardinie. Na těchto bojích se také podíleli vojáci z Říček, z nichž byl raněn Max Hanisch, jenž dostával až do smrti roční podporu 300 zlatých. Z bojovníků ještě žije Ignác Müller"

1866 - "o správu v roce 1864 Dánům odňatého Šlesvicka - Holštýnska vznikl mezi Rakouskem a Pruskem spor, který vedl v roce 1866 k válce. Poněvadž se Prušáci spojili s Itálií, musela se naše armáda rozdělit. Rakousko válku prohrálo v rozhodující bitvě u Hradce Králové. 21. června táhl 10. armádní sbor do Žamberka a pochodoval přes Rychnov do Josefova. Jedna brigáda přišla až do Rokytnice a výšiny od Horní Rokytnice, Panského Pole a Říček byly obsazeny předvoji. Místní usedlík August Hanisch, který vozil vápno z Rosenthalu v pruském Slezsku, byl jedním osobním nepřítelem označen jako podezřelý z vyzvědačství a měl být na rohu domu Georga Hlawatyho zastřelen rakouskými vojáky. Přesto dokázali místní farář a obecní zastupitelstvo jeho nevinu a byl propuštěn na svobodu. A. Hanisch byl zde nazýván Kolchla a protože s sebou bral do Rosenthalu buchy z lněného oleje, říkali mu tam Kuchahandschle."

- "velké vzrušení panovalo 28.6. při zprávě, že přicházejí Prušáci. Skutečně Prušáci přišli v síle 2 kompanií až k Panskému Poli. Pět jezdců dorazilo až do města Rokytnice, udělali zde

čelem vzad, když viděli rakouské husary. Také v Říčkách byli Prušáci a jedna hlídka si dala od dvou místních usedlíků ukázat cestu na výšiny, kde spatřila rakouské vojsko a obrátila se. Z účastníků války z Říček padli: Fr. Fiedler č. p. 113, Max Hübner č. p. 116. Zraněn byl Benedikt Feuichtinger, č. p. 90, který ještě žije a dostává podporu"

Vsuvka č. 2: Rakousko- pruská válka podle sedloňovské kroniky (Panorama č. 4)

Kronikář k válce „Němců proti Němcům“ poukazuje na fakt, že Rakousko mělo 36 mil. obyvatel, kdežto Prusko sotva 7 mil.

- na území dnešního rychnovského okresu k přímým vojenským srážkám nedošlo, nejbližší bitva byla vybojována 27.6. mezi Novým Městem nad Metují a Náchodem u Dobenína a u Vysokova, kde zvítězili Prušáci stejně jako následující den u Červené Skalice.

- v Olešnici pobývalo 150-200 pruských vojáků

- zastupující učitel Jan Fischer píše v německy psané kronice o bitvě:

"Smutně jsme se večer vraceli domů. Kdo by slzy smutku z očí nevytléval a v prsou neměl srdce stísněně tlukoucí, když jsem viděl, jak rozkvetlé lučiny, lány osetých polí a výstavné vsi jsou zničeny a jejich obyvatelé učiněni žebráky. Město Skalice hořelo z pěti stran, vesnice stály v plamenech. Však strůjce této hrozné války se bude jednou na věčnosti z toho všeho zodpovídat před soudnou stolicí Všemohoucího, když již na svoji hlavu a svých potomků až do posledního kolena uvalil strašlivou hrozbu ... !

V Novém Městě je uloženo mnoho raněných v klášteře. Sedloňovská obec byla požádána, aby darovala těmto raněným něco chleba a slámy. Mezi zdejšími rolníky se sebralo 58 bochníků chleba a 2 1/2 mandele slámy a dopraveno do Nového Města, kde bylo vše také vděčně přijato. Ještě se musím zmínit, že bysterští (pozn. obec Bystrá) obyvatelé neměli k ubohým tolik soucitu a bratrské lásky, aby jim darovali celý chléb, i když i to by bylo málo. Chléb rozkrájeli a tím chtěli ubohým pomoci! Takové srdce měl mnohý Čech, který se svým soucitem vyznamenával před ostatními."

1869 - několikrát vyznamenaný učitel Josef Christen se stal čestným občanem Říček

1871 - školní okres rozdělen do dvou školních okresů, a to německý školní o. v Žamberku se sousedními okresy Králíky a Rokytnice a český školní o. v Žamberku se sídlem tamtéž

- census: v obci **Říčky** nachází se 1.170 osob (155 cizích), 240 domovských čísel, 250 krav, 47 volů, 178 koz, 137 telat, 11 koní

1872 - v Koutech postavena nová sklárna

1877 - v **Říčkách** jmenován řídícím učitelem Florián Effenberger

1878 - začaly nepokoje v Bosně a Hercegovině; z Říček se bojů účastnili Josef Priesel, V. Hlawaty, Vincenc Mach a Eduard Lechner

- přestavěna kaple sv. Anny a postavena Křížová cesta

1883 - údaje z olešnické školní kroniky: ve školním roce 1883/4 navštěvovalo vyučování 362 žáků (nejvíce 420), o 10 let později pak 395 žáků, přičemž 388 prohlásilo za mateřský jazyk němčinu a 7 češtinu

1884 - v **Říčkách** založen Spolek válečných vysloužilců, prvním předsedou se stal Fabian Neumann

1885 - postavena nová škola; při této příležitosti se konal pochodňový průvod válečných veteránů a padesáti družiček za hudebního doprovodu (vč. hmoždířů); školní budova byla slavnostně osvětlena, vlály vlajky v říšských barvách, konala se slavnostní bohoslužba a byly proneseny oficiální projevy

1886 - otevření školy: jako hosté přibyli vikář Keprlík z Rychnova, c. a k. okresní hejtman Pfohl a c. a k. školní inspektor Franz Wenzel; řídícím učitelem byl jmenován Fr. Dittrich z Bartošovic

1890 - založení hasičského sboru

1891 - postavena budova pro hasičskou stříkačku

1897 - výpomocným učitelem se stal Josef Christen ml.

1898 - "10.9. byla naše milovaná císařovna Alžběta, která dlela v nejpřísnějším inkognitu v Ženevě přistěhovalým italským anarchistou Luchinim zavražděna tříhranným pilníkem a zemřela po dvouhodinovém smrtelném zápase ve 3 hodin odpoledne"

1902-05 - ve škole bylo vyučováno průměrně 60-70 žáků

1905 - 22.12. vybudována silnice z Horní Rokytnice přes Říčky do Vel. Zdobnice (nouzová stavba) v délce 10.7 km

1907 - pořízena ruční hasičská stříkačka

1910 - zřízen poštovní úřad, který zaměstnával jednoho pěšího posla docházejícího denně ke křižovatce s Prostřední Rokytnicí, kde zastavovala vozová pošta z Rokytnice do Panského Pole a Bartošovic

1912-13 - z olešnické školní kroniky: na měšťanskou školu chlapeckou bylo možno přijímat i dívky...“ prozatím jen na zkoušku pro příští 3 školní roky a jen za předpokladu, že bude zachován pořádek...“

1913 - objednány nové varhany

- 7.10. vybudována silnice z Horní Rokytnice přes Říčky, Černou Vodu do Kunštátu; v Říčkách měla odbočku do Graben (Kouty)

Vsuvka č. 3: škola v Rokytnici (Panorama č. 6)

čerpáno ze školní kroniky, která přežila bez úhony odsun a byla přeložena do češtiny - zápisy končí v r. 1934

1894 - vznik chlapecké školky měšťanské

1897 - první vyučování

- v rozrůstajícím se městečku byl začátkem 20. století založen tělocvičný spolek Turnverein výhradně pro Němce, a polévkový ústav pro chudé

- v obci s absolutní katolickou většinou působil učitel židovského původu Wilhelm Abeles a ve škamnech seděli tři židovští žáci

- česká škola byla schválena c. a k. zemskou radou v roce 1904, místní úřady se však odvolaly a český učitel Alois Kubíček docházel do domů svých žáků

- projevuje se fanatismus a popudlivost ze strany Němců

- narušení pokojného soužití; několik Čechů uspořádalo slavnostní průvod, došlo ke sběhu lidí a narušení veřejného pokoje - německý kronikář to komentuje slovy: "...Škola je věčnou překážkou klidného a zdárného rozvoje obecné i měšťanské školy. Přibývání českých dětí je důsledkem přílivu českých zaměstnanců do služeb panství, oddělení c. a k. finanční stráže, lokomotiv. dráhy, jakož i zakupování realit a jejich převod z německých do českých rukou. Pomocí tohoto stavu je zesílený nástup německy smýšlejících mužů a spolku ve městě, jen tak lze čelit tomuto v budoucnu hrozícímu nebezpečí a udržet německý charakter města a jeho německých škol!"

1914 - "na sv. Annu, když lidé spěchali ke kostelu, uviděli na rozích a zdech mobilizační vyhlášky, které lidé obklopili ve velkých skupinách a mluvili o nich. Záložníci z Rokytnice se 27.7. shromáždili v 10 hod. v Rokytnici. Velení převzal záložní poddůstojník, dal nastoupit do dvojstupu, zavelel "K modlitbě", hudba zahrála hymnu a záložníci obsadili vlak v počtu 80-100 mužů. Dojemné rozloučení, které i nezúčastněným vehnalo slzy do očí. Povolání byli všichni náhradní záložníci do 42 let."

- ročníky 1888-9, kteří byli uznáni jako schopní zbraně, odvedeni až 27.11.

1915 - "Okresní úsporná rada vydala upozornění o šetření s poživatinami, které bylo předčítáno ve školách dětem a jeho obsah byl použit jako látka k diktátu; aby byl záměr nepřítele nás vyhladovět zmařen, musíme šetřit s chlebem a bramborami, ale také s dřevem a uhlím"

- leden: odvodů ročníků 1880-87

- 15.4. odvody ročníků 1873-79; povinnost služby v domobraně až do 50 let věku; sbírky kovů, klasifikace koní

- 23.6. odvody 18letých (ročník 1897)

- "letošní konec školního roku se konal slavnostně a přirozeně přiměřeně k válečným poměrům. Po děkovných bohoslužbách byly v kostele zazpívány čtyři sloky národní hymny a potom učitelé zavedli žáky do školy, kde byli poučeni o vážnosti doby, jak se mají o prázdninách chovat jako budoucí rakouští státní občané"

- 21.8. odvody 43-50letých (ročníky 1865-72), z Říček odvedeno 18 mužů

- 11.10 - 6.11. odvod domobranců 1873-77, 1891, 1895-96

-na místní úřad neustále docházela vládní nařízení s významnými výzvami k šetření nejrůznějších produktů a předmětů, např. výzva ke sběru stonků kopřiv jako náhrady za bavlnu, výzva zkrmovat bukvice a žaludy (prasata), koňské kaštany, listí (kozy a ovce)

- v den jmenin Jeho Veličenstva se konaly slavnostní bohoslužby

1916 - "postavení centrálních mocností se za poslední rok významně zlepšilo. Rakousko-Uhersko a Německo stojí nepřemoženy a připojili se k nim noví spojenci Turecko a Bulharsko. Srbsko je zcela přemoženo a s konečnou platností zmizelo a Černou Horu čeká stejný osud. K tomu je volná cesta do Orientu a může být dodávána munice naplno a Rakousko-Uhersko a Německo mají volný dovoz obilí a jiných potravin z Rumunska. S optimistickou důvěrou můžeme hledět vpřed do začínajícího roku, který nám přinese konečné vítězství a čestný trvalý mír, dej tak Bůh!"

- 21.1. rukují ročníky 1865-67, což způsobilo smutné scény při loučení; vojenská služba se rozšiřuje až do 55 let; vojáci starší než 50 let však mohou sloužit jen v rakouských zemích

- 16.4. založeno vojsko mladých

- 18. - 20.4. odvod ročníku 1898, 5 obyvatel Říček

- zavedení letního času

- v Říčkách založena dílna Antona Prauseho na dýchované produkty (krabičky, misky, dřevěné nádoby)

- učitel Jindřich Zeipelt (potomek prvního obyvatele Říček podle kroniky) byl v boji těžce raněn, dostal se do ruského zajetí a 22.9. tam zemřel; v Říčkách za něj byla sloužena zádušní mše

- "hluboce smutná je zpráva o velezrádném jednání velké části Čechů a jižních Slovanů v hrozném světové válce; část slovanských vojáků přebíhá a přebíhalo k nepříteli, civilní osoby byly odsouzeny podle stanného práva a popraveny; ale také v jižních Tyrolích ukázali Italové vlastizrádný postoj - nejen nepřátelské přesile, nýbrž také velezrádné části obyvatelstva je

možno připsat neúspěchy našeho statečného vojska na počátku války; jednotliví říšští a zemští poslanci z českého národa uprchli do nepřátelské ciziny, také profesor doktor Masaryk do Londýna a mnoho jiných a postaveni před válečný soud; 3.6. 1916 byl před zemským divizním soudem ve Vídni řešen případ a zahájeno trestní řízení proti Čechům, doktoru Karlu Kramářovi, doktoru Aloisi Rašínovi, Vincenci Červinkovi a Josefu Zamazalovi, které trvalo od 6.12.1915 do 3.6.1916 a skončeno, a všichni čtyři obžalovaní byli pro velezradu a zločin proti válečné moci státu a odsouzeni k smrti"

- " a nadšeně zní od Krkonoš až k Jadranu a od Bodamského jezera až k okraji Karpat Gut und Blut für unseren Kaiser, Gut und Blut für Vaterland."

Těmito slovy končí německy psaná říčkovská kronika, o jejímž dalším osudu se lze jen dohadovat

(Z kroniky v Nebeské Rybné: ve válce 1914-1918 padlo celkem 43 zdejších občanů, po převratu se stal prvním starostou Rudolf Diwischek (v okolí velmi časté jméno i dnes), v té době zde žilo 860 občanů německé národnosti, 9 českých)

1918

- 28.10. vznik Republiky československé

- 4.12. Volkswehr v Rokytnici za halasných projevů o československém imperialismu; toho dne složilo učitelstvo německého školního okresu přísahu věrnosti německému Rakousku

- 25.12. 240 mužů obsazuje Rokytnici, obecní zastupitelstvo (v něm 5 Čechoslováků) provolává slib věrnosti republice

(- z kunštátské kroniky: " 28.10. 1918 se rozpadla rakousko-uherská monarchie. 16.12. připochovalo přes Rokytnici do zdejšího okolí asi 300 mužů a obsadilo hranici. V Kunštátě bylo zřízeno velitelství a tímto dnem nastala pro Kunštát a celé okolí smutná kapitola. Vojáci zde v náboženském a mravním ohledu napáchali veliké škody. Velice překvapivou událostí bylo, přišel-li některý z vojáků v neděli do kostela! Tance s nemravným držením těla se konaly každou neděli a svátek. Nemravnost triumfovala! Ve svátek se tančilo, což bylo do té doby u místních obyvatel nepředstavitelné. Marné byly snahy duchovních v kostele, bezvýsledné byly též i osobní zákroky faráře u zdejšího velitelství. Sami důstojníci byli bezmocní.") /Pozn.:údobí československé republiky kronikářské zápisy zcela pomíjejí/

1920 - teprve v červnu 1920 skládá učitelstvo německého školského okresu slib ČSR; tehdy dva bývalí legionáři a členové národního výboru v Rokytnici inzultovali německého učitele Jos. Schreiberera - jednalo se právě o složení či odmítnutí přísahy čsl. státu

1924 - farářem v **Říčkách** se stal P. Medek

1925 - rokytnické zastupitelstvo odesílá blahopřání k 75. narozeninám prezidenta ČSR slovy... „našeho všemi váženého staříckého presidenta republiky...“, což je pouhá úprava blahopřání císaři Franzu Josefovi / k tomu poznámka platící obecně pro dostupné německy psané kroniky v oblasti Orlických hor: zatímco zápisy o výročích císaře Franze Josefa jsou psány tím nejponiženějším tónem, záznamy o oslavách narozenin československého prezidenta jsou psány velmi chladně; navíc jsou vždy provázeny poznámkou, že se tak stalo na příkaz nadřízených orgánů, totéž se pak děje při zápisech k výročí 28. října/

1930 - v Müllerbäude zvolen starostou v Říčkách Josef Priesel, č. p. 14

1934 - rozšíření cvičiště

1935 - kaple sv. Anny na Anenském vrchu přemístěna do Hadince kvůli připravované stavbě pevností

- částečné sčítání nemovitostí: v Říčkách je 159 domů, z obyvatel 123 domkářů, 15 chalupářů, 5 mlynářů, 1 pilař, 14 důchodců /pozn.: celkové součty se však poněkud liší od minulých i budoucích dat/

- volby do parlamentu: vítězem se překvapivě stává Henleinova Sudetendeutsche partei s 1,2 mil. hlasů - hlasovalo pro ni 88% (v některých statistikách se uvádí dokonce 92%) Němců žijících na československém území); následují republikánská (agrární) strana 1,1 mil., soc. demokratická strana 1,0 mil., KSČ 0.8 mil. a národní socialisté rovněž 0.8 mil. hlasů; K.H. Frank tehdy prohlásil, že k ČSR byli "sudetští Němci po historických událostech let 1918 a 1919 připojení proti své vůli a proti svému jasnému nároku na sebeurčení"

1936

- stavba pevností: od tohoto roku zavládl v pohraničním pásmu Orlických hor velký ruch; z bartošovické i říčkovské strany proudily konvoje se stavebním materiálem, dočasně se zvýšil i počet obyvatel v přilehlých obcích, kteří bydleli v narychlo postavených srubech a provizorních dřevěných ubytovnách, naprostá většina dělníků ovšem dojížděla; byly budovány nové, asfaltové cesty, výkopy pro podzemní chodby mezi pevnostmi, v lesích byly káceny stromy pro budoucí průsmyky, aby jednotlivé pevnostní body měly přehled o pohybu nepřítele; tehdy si v horách našly zaměstnání stovky prácechtivých lidí a opevnění vyrostlo ve velmi krátké době v souvislém 50 km pásmu

- na opevnění ovšem pracovalo rovněž nemalé množství sudetských Němců, kteří se mohli seznámit s konstrukcemi pevností; v nastalém mumraji se také dalo snáze přecházet přes hranice; zatím je ale ještě klid, teprve za dva roky dojde k infiltraci pohraničí ordnery,

příslušníky Freikorpsu, kteří se budou snažit přemlouvat až dosud klidné obyvatelstvo k násilným činům a odporu proti "československé zvěli", a sami to také budou praktikovat

Vsuvka č.4: opevnění na Rokytnicku

Opevnění na území Orlických hor se táhlo v pohraničním pásmu od Náchoda až ke Králíkům; jednalo se zhruba o stovku pevností, které jsou v odborné literatuře pokládány za součást tzv. "těžkého opevnění". V oblasti, která nás zajímá, hovoří literatura o úseku R-S-54 až R-S-91, přitom právě úsek R-S-81 až R-S-91 se týká přímo Říček a nejbližšího okolí.

Linie opevnění stoupá od Divoké Orlice Žambereckými lesy až k pevnosti Hanička, většinou se jedná o tzv. arábky, výjimku tvoří pouze 5 objektů větší odolnosti, 62 a 63 mezi Bartošovicemi a Kunvaldem a dále 73-75 na Panském Poli. Úsek byl stavebně zcela dokončen. Tvrz Hanička (76-80), kterou vybudovala pražská firma Ing. Bedřicha Hlavy, patří rovněž mezi stavebně dokončené pevnosti, nebyly zde ovšem instalovány hlavní zbraně (10 cm houfnice) a nebyla osazena dělová otočná věž. Úkolem tvrze bylo především zablokovat jediné tři komunikace vedoucí v tomto prostoru do vnitrozemí: Bartošovice-Rokytnice, silnici vedoucí pod Komářím vrchem do Říček. Na kótě Komářů vrch byla pro Haničku vybudována dělostřelecká pozorovatelná R-S-91 Vrchol.

Onen "říčkovský" úsek patří k vůbec nejlépe dochovaným. Střílny jsou většinou zachovány, v menší míře i zvony. Úsek označovaný jako 4./X Říčky byl stavebně dokončen (firma Ing. Josefa Honse), chyběla pouze zbraň G-9 cm minomet. Pevnosti od č.81 až ke Komáru mají tyto názvy: Obrázek, Poslední, Chata, Arnošt, Anna (jednostranné arábky na temeni Anenského vrchu), Paseky, Průsek, Mláží, U silnice (nejblíže Mezivrší), Pravý, Levý, Vrchol. Nevybudován zůstal úsek N-S-1 až N-S-42 většinou v nadmořské výšce přes 1.000 m. Z Komářů vrchu měla linie těžkého opevnění vést skutečně nejvyššími partiemi hor. Přes Pěticestí, kolem Kunštátské kaple na vrchol, sedlem pod Středním vrchem na Orla, okolo Jelenky k Velké Deštné, mezi níž a Malou Deštnou měla pevnostní linie přestoupit do údolí říčky Bělé. Objekty tohoto úseku (4 objekty římské, 38 arábek) měly být zadány v letech 1939 a 1940.

1937

- 16.7. navrhuji senátoři W. Maixner a V. Patzak v Senátu Národního shromáždění republiky československé účinnou podporu obcím v okrese Rokytnice v Orlických horách, postiženým těžkými živelnými škodami:

"Dne 6. července 1937 rozpoutala se nad Orlickými horami těžká bouře s průtrží mračen, která způsobila značné škody povodní a krupobitím. Nejtížeji postiženy byly obce Říčky a Horní Rokytnice. Mohutné proudy vod odnesly úrodnou půdu do údolí a snesly ji spolu s kamením na hlouběji ležící louky. Bramborová a řepná pole byla zničena, obilí všeho druhu a len krupobitím zpřeráženy. Cesty a silnice staly se přívalem vod nesjízdnými. Vzhledem k tomu, že úřední šetření ukázalo u lnu průměrnou škodu 90%, u žita 70%, u řepy 60% a u ovsa 90%, navrhuje, aby se senát usnesl vyzvati vládu, aby mimo odpis pozemkové daně zařídila mimořádnou a vydatnou nouzovou podporu poškozeným obcím a znovu zřízení zpustošených cest a silnic z veřejných prostředků."

Podepsáni senátoři Maixner, Patzak, Fritsch, Frank, Keil, Pfrogner, Krommer, Werner, W. Müller, Schrammel, Schösser, Krezel, Stellwag

/Tisk 546 - překlad do češtiny/

1938

- 13.3. Rakousko připojeno k Německu (tzv. anšlus)

- sjezd SDP v Karlových Varech, kde Henlein vyhlásil 8 základních karlovarských bodů, mezi něž patřila "úplná svoboda přiznání se k německému národu a k německému světovému názoru

- květnová částečná mobilizace československých branných sil, zde pod heslem "proved'te Orlické hory", obsazení hranice - v prostoru Kladska působil 28. pěší pluk (první pevnosti přijaly tehdy posádky)

Vsuvka č.5: Hraničářský pluk č. 19 (www: Klub vojenské historie)

Hraničářské pluky vznikaly jako elitní útvary československé armády určené k obsazení pohraničních opevnění. Příslušníci pluku byli rozděleni na dva sledy, z nichž jeden byl umístěn v objektech a druhý v kasárnách. Po týdnu se sledy střídaly. Velitelství pluku mělo k dispozici pomocnou rotu a telegrafní četvu pluku. Velitelství byla zároveň podřízena náhradní rota a součástí každého druhého hraničářského pluku byla i protiletadlová rota.

Do hraničářských pluků byly včleněny strážní prapory, s nimiž se počítalo jako s budoucími hraničářskými prapory. Jejich úkolem bylo střežit dokončené objekty. Strážní prapor č. I, který byl později podřízen hraničářskému pluku č. 19, měl velitelství v Rokytnici v Orlických horách a 2. strážní rota sídlila přímo v Říčkách záměrem bylo posílit rokytnickou 1. strážní rotu a později byla zřízena i 3. strážní rota v Kunvaldu.

10.5.1938 byly u pluku zřízeny tři zvláštní útvary s prozatímním pojmenováním Ba,A,H - Bouda, Adam, Hanička. Na Haničce, kde tehdy působilo 106 mužů, byl jako velitel jmenován major Jaroslav Novák.

Organizační struktura HP č.19:

velitel plk. František Podhrázký, Žamberk

I./19. hraničářský prapor pplk. Bohuslav Navara, Těchonín, 3 roty v Těchoníně a Mladkově

II./19. hraničářský prapor škpt. František Cerman, Klášterec n. Orlicí, 4 roty v Klášterci a Kunvaldu

III./19. hraničářský prapor mjr. Jan Prágr, Rokytnice v Orł. horách, 8. a 9. rota v Rokytnici v Orł. horách, 10. a 11. rota v **Říčkách**, velitelé por. Otto Kába a por. Lubomír Procházka, k tomu ještě strážní prapor VII s velitelstvím ve Velké Zdobnici (mjr. Antonín Kučera) a 1. a 2. rotou v **Říčkách**, velitelé škpt. Cyril Grebeníček a kpt. Albert Král), zatímco 3. a 4. rota sídlila ve Velké Zdobnici.

V. hraničářský prapor byl tehdy umístěn v tvrzi Bouda, VI. v tvrzi Adam a VII. v tvrzi Hanička (mjr. Jaroslav M. Novák)

- 12.9. - po Hitlerově nenávistném projevu na sjezdu NSDAP v Norimberku henleinovský pokus o protistátní puč v pohraničí, který byl vojensky potlačen

- sudetští Němci začali v Německu zřizovat úderné oddíly Sudeten- deutsches Freikorps, které po 21.9. zahájily znovu vojenský útok na československé pohraničí

- přepadení československé celnice v Bartošovicích, v Orlických horách se strhlo několik přestřelek, které si vyžádaly mrtvé na obou stranách

- ordneři přepadli i faru v Neratově a vyhrožovali faráři Dostálovi

- v obecní radě **Říček** zvolené v létě toho roku figuruje mezi osmi německými jmény jediné české: Josef Korejs

/- právě tehdy skončilo dlouholeté soužití Čechů s Němci a došlo k zlověstnému obratu - rozpoutání nenávistných běsů - který se ovšem Říček, vzhledem k mizivému počtu československého živlu, týkal jen okrajově, ne-li vůbec, nejsou o tom alespoň žádné záznamy; v celém pohraničí však Němci začali chodit v bílých podkolenkách, shlukovali se kolem československých domů, stříleli do vzduchu, vytvářeli prostě nedýchatelnou atmosféru, využívající toho, že státní hranice byly prakticky nestřežené, navíc pevnosti byly umístěny na území osídleném Němci a mnozí na jejich stavbě také pracovali/

- 30.9. - mnichovská dohoda; Německu byl odstoupen okres Rokytnice, Deštné, Šediny, Trčkov, Čihák, Vlčinec

- (z kunštátské kroniky: po připojení Sudet k německé říši byl farář Josef Scheitz nucen jako Čech v polovině října faru opustit; farnost byla brzy vyrabována, dobytek odehnán; 1.10 vstoupily do Kunštátu německé jednotky)

- evakuace plukovního materiálu z odstoupeného pohraničí probíhala do 7. října s ústupem do prostoru Sudoslav - Brandýs nad Orlicí; 26.10. byl hraničářský pluk č. 19 rozpuštěn a důstojníci spolu s mužstvem přemístěni k pěšímu pluku do Vysokého Mýta. Strážní prapor byl poté dislokován do Vamberka

- 10.10. - statisíce československých občanů donuceny k přesídlení do vnitrozemí, přesto však v Sudetech zůstalo ještě kolem 1,5 mil. Čechoslováků; většina Němců se už nenamáhala zakrývat svou zášť vůči demokratické zemi - několik projevů jejich nepřátelského vztahu: němečtí občané házeli československé peníze prodavačkám na zem, odcházející Čechoslováci byli poléváni obsahem nočníků, poplíváni / to je přímé svědectví paní Havránkové, která v oněch dnech opouštěla Rokytnici; z filmových žurnálů jsou dobře známy nekonečné kolony československých vyhnanců putujících do vnitrozemí (mohli se ovšem pro svůj movitý majetek **teoreticky** vrátit, což je dost podstatný rozdíl proti událostem, které nastaly o 7 let později) - nepřátelská atmosféra prostě velmi a velmi zhoustla

- na konci roku 1938 bylo v Říčkách zvoleno nové obecní zastupitelstvo ve složení: Franz Priesel, starosta, Josef Leichter, místostarosta, rolník, Josef Wiesenthal, místostarosta, majitel pily, Ernst Driemer, místostarosta, majitel pily, Josef Wiesenthal ml., radní, zednický mistr, Benedikt Fiedler, radní, rolník, Abnton Pouker, Pustiny, radní, rolník, Adolf Wanitschke, Rysé, radní, rolník, Josef Duschanek, Rysé, majitel mlýna; církevním administrátorem se stal Josef Bartosch

- **všichni** němečtí obyvatelé Říček využili možnost požádat o zrušení československého státního občanství a nabýt příslušnost německou (říšskou)

1939

- 15.3. - obsazení Československa německým vojskem

- 13.4. - krajským vedoucím NSDAP jmenován Adolf Meixner

- obecní zastupitelé byli povinni složit přísahu Adolfu Hitlerovi: "Wir schworen: Dem Führer das deutschen Reich und wolkes Adolf Hitler treu und gehorsam sein, die gesetzte beachten und unsere ampteplichten gewissenshaft erfüllen so war Gott helfe"

- český text přísahy podepsali všichni naši zaměstnanci státních a jiných organizací na vedoucích místech

- v tomto roce fungovaly v Říčkách (Ritschka) 3 pily, 3 mlýny, 3 hospody, 2 obchody, 1 lisovna lněného oleje, sklad družstva krabiček, pekařství, kolářství, řeznictví, 2 obuvníci, kamenosochařství

- Říčky byly od 1.10.1939 administrativně zahrnuty do Landkreis Grulich (Králíky), který patřil do roku 1919 do Rakouska-Uherska, 1919-1938 se stal součástí Republiky československé a v době 1938-1945 Sudet;

- obyvatelstvo: 1930 31.394, 1939 29.090

vyznání: katolické 96,8 %

evangelické 1,6 %

ostatní 1,6% včetně nevěřících

Židé: 3 (2 muži), z nich zastávající židovskou věrouku 2 (2 muži)

Míšenci 1. stupně: 10 (3 muži), zastávající žid. věrouku 3 (0)

Míšenci 2. stupně: 10 (5 mužů), zastávající žid. věrouku 1 (1 muž)

Počet obyvatel v jednotlivých obcích (celkem 61):

1. Králíky 3.306

2. Rokytnice 1.025

4. **Říčky 880!!!** (z toho 8 Čechů), 254 stavení

1.9.1939 - 8.5. 1945:

2. světová válka

- jeden příběh za všechny z říčkovského hřbitova: Georg Hlavaty, bývalý starosta (počátkem 30. let) zahynul v roce 1943 u Dněpru

- mladý Kautzky, syn cestáře z chalupy čp.115, posílá domů z Ruska kožichy a šperky, a později i fotografii z Osvětimi, kde působil jako dozorce, na níž noha esesáka (to měl být on) spočívá na ležícím těle vězně

- (z kunštátské kroniky: v polovině října byl duchovním správcem jmenován Eduard Allerbrod z řádu pavianů, 3.5.1942 ho však gestapo odvezlo do Opavy, o dalším osudu není zpráv. " Rok 1943 přinesl také do naší horské obce mnoho hoře a bídy. Neúprosná válka si vyžádala své oběti také z našich řad. Není skoro žádného domu, kde by se nedomlili za jednoho či více vojáků.")

- vojenský odboj na Rychnovsku: vedla ho odbojová skupina Obrana národa pod velením gen. Homolky z pražského ústředí a B. Nováka z Hradce Králové; důvěrníci skupiny (spojky) žili v Rychnově, Kostelci n.O., Týništi, Slatině, Kameničné, Žamberku, Kunvaldu a Helvíkovicích

- na konci prohrané války dochází k častým dezercím wehrmachtu, velitelé propouštějí vojáky, kteří se potulují krajem, shánějí něco k snědku či náhradní oděv; snaží se prostě uprchnout z dosahu Rudé armády; před Rudou armádou utíkají také hromadně Němci dosud žijící ve východním Prusku a ve Slezsku; zatímco říšští Němci jsou s konečnou porážkou víceméně smířeni, někteří sudetští Němci jsou nadále nesmířitelní a neváhají vytvářet tlupy, které důstojníky procházející krajem chytají a bez soudu popravují

1945

- 6.5. - záznam P. Schroffela z farnosti v Nebeské Rybné v deníku Pořádek služeb božích: "Horribiles Dies!! Occupatio Russica et Čechica."

- 8.5.- do Rokytnice dorazily první jednotky maršála Malinovského

- revoluční gardy se vrhají i sem s cílem očistit národ od kolaborantských a nepřátelských živlů

- odsun byl uskutečněn ve třech vlnách

- první vlna divokého odsunu hned v červnu (6.6.)- dobytek a veškerá zvěř byla hnána do Zdobnice

- ve farské kronice je uveřejněn dopis faráře propuštěného z koncentračního tábora, odkud se vydal pěšky do Říček; bylo mu umožněno, aby zůstal, on se však poté, co provedl výkrop 6 Němců zastřelených vedle kostela příslušníky Revolučních grad, rozhodl odejít se svými farníky do Německa - podle p. Bursíka byl hrob vykopán podél hřbitovní zdi v Říčkách; v Žamberku se konal těsně poté soud s jinými příslušníky RG, kteří z vlastní iniciativy Němce a bez soudu popravovali

- v této souvislosti: někdy v té době, zřejmě však o něco později skicuje malíř Vladimír Sychra monumentální obraz pro vyhlazené Ležáky - jako modely mu stáli obyvatelé Říček a jistý Loužil, bývalý předseda správní komise řekne: "Takhle přece nespadne chlap, který je zastřelený do týla!"

- Martin Hilský se ve druhé polovině šedesátých let setkal s bývalým vojákem, důstojníkem odveleným k odsunům do Říček. Řekl mu tehdy: "Nepřejte si vědět, jak to probíhalo."

- o událostech, které se konaly během divokého odsunu, koneckonců hovoří pomník postavený v roce 2004 před bývalou školou v Říčkách, ten ovšem připomíná všechny válečné oběti Na *památku obětem I. a II. světové války a poválečným obětem z řad tehdejších německých obyvatel.*

Podobný, ovšem mnohem větší pomník je možné nalézt u kostela v Rokytnici v Orlických horách

Na památku obětí I. a II. světové války a let poválečných z Rokytnice a okolí

Pod tímto textem je uvedeno 78 jmen z Horní, Dolní a Prostřední Rokytnice včetně česky znějících jmen jako Nowak, Kopecký, Kopetzky, Macháček, Mrázek, Mrazek, Stejskal.

- (Z archivního fondu Ministerstva vnitra ČR: 16.5. - bývalý ředitel Báňské a hutní společnosti Manfred Barfuss zastřelen spolu s Alfrédem Zuberem, JUDr. Otto Klosekem, Hugem Maierhofferem a Janem Frostem. Praporčík František Kabelka si totiž vynutil vydání těchto 5 občanů německé národnosti ze zajateckého tábora v Kyšperku (Letohradu) a sám je zastřelil)

- v červnu a červenci 1945 odchází pěším pochodem z obce 35% obyvatel německé národnosti do amerického pásma v Bavorsku přes tábor Králíky (asi 45 km od Říček);

ostatním byly vydány potravinové lístky, poukazy na dřevo a uhlí s označením Deutsche

- zůstávají Prieslovi, Pohlovi, Wanitschkovi, Cejnovi, Schmoranzeroi, Stärkeovi, Ehespannerovi, Nötkovi, po určité době Fiedlerovi, krátce se objevují jména Schröffer, Ulrich, Feuchtinger, Wiesenthal, Kautzky, Leichter, Diwischek. Zůstavší si museli zvyknout na časté domovní prohlídky, nesměli mít v chalupách záclony, byly jim odebrány lyže a zakázán vstup do lesa, kde ve špatných dobách sbírali lesní plody a prodávali je

- září: jmenována nová správní komise: předseda Loužil, dále V. Bursík - správce restaurace a předseda KSČ, Boh. Myška, správce pily, Lad. Doleček, správce konzumu, později vedoucí pošty, Vilém Kovařovic, správce pily a hračkárny, Josef Priesel, bývalý starosta jako tajemník, Jan Kohout, správce hospody, J. Votroubek, hajný, Kalous, Jiroš, ved. statku; z minulé správní komise v nové nefigurovali: Jos. Šafář, Fr. Baier, Mir. Preclík a Jar. Ficenc

- přicházejí první osídlenci

- 16.9. datován dopis Antona Fiedlera, který odešel dobrovolně s rodinou předsedovi správní komise: "Dne 6. června při první evakuaci Říček odešel jsem dobrovolně za hranice. Učinil jsem tak z lásky ke svým vnukům, kteří plakali při odchodu a nechtěli beze mne odejít. Jsem již 68 let star. Po více než dvou měsících vyhnanství prosím, abych se mohl vrátit s mojí dcerou Fany Fiedlerovou a jejími třemi dětmi zpět do Říček. Důvod: Jsme zde tak špatně stravováni, že žijeme již v nebezpečí smrti hladem. Zatím v Říčkách je naše hospodářství buď neobděláno, nebo zcela nedostatečně, tak že tím vzniká zbytečná škoda pro československý stát a jeho zásobování. Hodlám já i moje dcera zažádat o československé státní občanství, aby do vyřízení byl pobyt povolen. Anton Fiedler"

- 19.9. - ONV Žamberk vydává vyhlášku o zkonfiskování majetku za účelem pozemkové reformy 337 občanům v Říčkách, Rysém a Pustinách; je konfiskován i majetek Kolowrata-Krakovského Libštejnského bez možnosti odvolání
- ve 2. a 3. vlně odsunuto zbývající německé obyvatelstvo kromě již uvedených rodin, na volebním seznamu sestaveném SNB v Rokytnici uvedeno, že počet obyvatel Říček činil 532 osob, z toho k odsunu zbývá 437 osob, 104 přestárlých a nemocných, a na nucených pracích dalších 80. Rozdíl mezi počtem obyvatelstva v r.1938 a nyní nutno přičíst válečným poměrům
- v obci zůstali vlastně jen starci, ženy a děti
- němečtí občané z Říček v zajateckých táborech po válce: Arnošt Scheitz, Eduard Müller, Max Pöschel, Anton Scheitz, Josef Leder, Jos. Priesel, Fr. Schmoranzer, Franz Schitz, Jos. Schmidt - všichni pak povoláni k odsunu
- k potlačení kúrovcové kalamity nebylo odsunuto 33 Němců

Vsuvka, která nemá číslo, protože to vlastně vsuvka není

Hned po revoluci objevuje Říčky ak. mal. Michal Romberg, jenž působil v Rokytnici na vojenském cvičení, doporučuje vesnici Spolku výtvarných umělců Mánes a po návštěvě funkcionářů Mánesa, prof. Otakara Novotného a arch. Jar. Fragnera dochází k hromadnému přílivu nadšených výtvarníků v několika vlnách až do r.1950.

Reagovalo i tehdejší ministerstvo zemědělství, které výtvarnickou obec vyzvalo, aby osídlilo vystěhovanou obec.

V. Tittelbach, bratři Sychrové, A. Hoffmeister, K. Havlíček, M. Jirásková, V. Koucký, V. Hliský, L. Boháč, R. Wiesner, R. Podzemný, J. Smetana, J. Novotný, Kostohryz, Wohanka, V. Trojan, Cubr, Berka, Kühn, K. Havlíček, Neumann, J. Novák, F. M. Černý, A. Schück, A. Fišárek, M. Sádlo, A. Paderlík, J. V. Schwarz, M. Durasová, V. Žalud, L. Žák, V. Koucký a další. Kromě nich byly Říčky osídlovány i dalšími zájemci, jako byli Holubovi, Vlachovi, Šerfovi, Přikrylovi, Kosteletčí, Kovaříkovi, Maršálkovi, Luklovi, Hanouskovi, Bittnerovi, Gotwaldovi, Hudovi, Bydžovští. Zvláštní pozornost by si zasluhovala paní Hašková-Rolínová. Někdo během let na chalupu rezignoval a prodal ji, postupně se obyvatelé měnili, ale potomci (alespoň někteří) stále do Říček - a rádi - jezdí.

Podle svědectví nejmenované spisovatelky se první vlna rodin českých umělců shromáždila v zabrané chalupě u Cubrů, když ve vedlejší chalupě (později u Sychrů) ještě trávila své poslední chvíle před odsunem německá rodina. To se prý skutečně stalo, v povědomí logicky přetrvával nepřátelský vztah k Němcům jako takovým, strůjčům světové války, odpovědným

za miliony obětí, a dosud živé vzpomínky na roky 1938 a 39. Toto vědomí kolektivní viny je teoreticky odsouzeníhodné, ale v hlavách lidí to tenkrát bylo, viz děsivé scény po 9.květnu v Praze.

Je také pravda, že po válce vyhazovalo opuštěné a vybrakované chalupy vojsko do vzduchu - takhle skončilo jen v Říčkách minimálně 40 stavení; to všechno se ovšem odehrávalo po nájezdech revolučních gard a krátkodobých "zlatokopů", kteří hned zmizeli; pohraničí v té době vypadalo velmi smutně a vylidněně a jen pomalu se do něj vracel život.

Ted' ovšem docházelo k závodům, který nový osadník zabere co nejdřív lepší nábytek z opuštěných chalup v celém pohraničním pásmu - nákladní vozy putovaly prázdné do opuštěných vesnic a vracely se naložené malovanými truhlami, stoly, skříněmi, židlemi - byli to většinou přátelé či kolegové (mezi výtvarníky), kteří se k sobě chovali značně nelítostně; v poledne se scházeli v hospodě u Bursíků a vesnice (resp. pár Němců, kteří tu zbyli)si na ně zvykala jen velmi pomalu

Umělci, členové Mánesa, alespoň ti mladší byli politicky orientováni hodně doleva, většina z nich prošla předválečnou levicovými spolky a po roce 1945 vstoupila do KSČ - není tedy tak překvapující, že v jedné ze zabraných horských chalup a upravených částečně jako ateliéry byl do okna přilepen komunistický znak srp a kladivo.

- obec nyní řídí nová obecní rada složená až na starostu Priesela ze samých Čechoslováků, čerstvých členů KSČ: Bursíka, Dolečka, Kalouse, Broženského, Jakoubka

- po odsunu tady vlastně nezůstalo žádné obyvatelstvo i přesto, že ministr zemědělství Ďuriš přiznává dekretem vlastnictví půdy novým osadníkům; ještě v roce 1960, tedy 15 let po odsunu, sčítání zaznamenalo pouhých 125 obyvatel

1946

- případ z nedalekých Bartošovi, dokreslující atmosféru po skončení války (fondy Ministerstva vnitra ČR):

10.1. byl zatčen předseda správní komise pro obec Bartošovice, Vrchní Orlice, Malá Strana, Josef Kalous (mimochodem to jméno je v Orlických horách velmi časté), předseda KSČ, bývalý cestář, pak obecní zřízenec, účastník odboje.

Jmenován byl 1.6.1945 bez jakéhokoli vzdělání a praxe, samovolně evakuoval Němce bez současného obsazování domů, získal obrovskou pravomoc, chtěl si dokonce podřídit i velitelství SNB; novousedlíkem v Bartošovicích se mohl stát pouze ten, kdo vstoupil do KSČ a za Kalousovy „vlády" docházelo k drastickým výjevům týkajících se Němců - bití,

přinucení německých, do polonaha svlečených žen, aby chodily bosé po skleněných střepech, apod. Kvůli tomu však zatčen nebyl: byl obviněn, že bývalý německý majetek předával novousedlíkům bez soupisu, rozdával je bez svolení ONV Žamberk, kradl mléko a máslo (denně až 10 l), dával poukazy na 80 kg másla osobám, které na to neměly nárok, zabavil 15 q pšeničné mouky, 3 q žitné mouky, které pak prodával, z 300 l benzínu obdržených z ONV na zemědělské práce si ponechal 100 l, atd., atd.

Nebyl ovšem sám, v archivech MV je zmíněn i jistý Miroslav Kubový, správce, jenž si přivlastnil cenné předměty ze zlata a stříbra

- 15.4. - okresní soud v Žamberku povoluje přidělové listiny na půdu v Říčkách

- založen rybářský spolek: předsedou V. Žalud, ak. sochař, místopředseda V. Bursík, L. Loužil

- pohřby: Schmoranzarová, Wiesenthalová, Marie Diwischeková, Marie Fiedlerová, Ludmila Leichterová, Alfred Kautzky, Anna Prieselová, Jos. Schröffel, Marie Prieselová

- 30.7. - Říčky opouštějí poslední rodiny německých občanů opět přes tábor v Králíkách do amerického pásma v Bavorsku

- do Říček se stěhují emigranti z Rumunska, osídlení zkoumají i volynští Češi, z obavy před vysídlením opouštějí reemigranti kraj a stěhují se na Slovensko, volynští Češi do Žatce, emigranti z Rumunska se pak vrací zpátky ze Slovenska

1947

1.9. - opět zahájeno vyučování ve škole: Anatol Peca, volyňský Čech - učitel, Václav Teuner - kněz, Věra Rybová - učitelka; do školy zasílány knihy, loutky, učebnice; prvními školáky se stali rumunští Češi a mezi nimi i malá Růžena Pohlová

19.12. - první žárovka z místního vodního díla

1948

30.3. - založena Lidová lovecká společnost, předseda Jos. Gotwald, členem také p. Maršálek, šachový mistr

1.8. - obec vede akční národní výbor: V. Kovařovic - sociálně demokratická strana, K. Hloň - KSČ, J. Kolář - nestraník, J. Kohout - národní sociální strana, B. Myška - národní sociální strana, M. Bursíková - Československá strana lidová, Fr. Baier - KSČ, Jos. Votroubek - nestraník, J. Šafář - národní socialistická strana

1949

- ukončen doškolovací kurs pro rumunské Čechy - 13 chlapců, 7 děvčat
- samostatně hospodařící: J. Pohl 4 ha, Jos. Priesel 19 ha, J. Moravčík 11 ha, L. Loužil 3 ha, Jos. Šafář 4 ha, A. Fiedler 8 ha, B. Myška 13 ha, Č. Vaníček (Wanitschke) 14 ha, A. Kubec 3 ha, Fr. Baier 3 ha
- majetek po Němcích v podstatě rozkradený, bývalý předseda Loužil, připomíná problémy 1945-49, rabování a ničení hodnot
- v době soupisu německého majetku bylo v Říčkách: 32 koní, 310 ks skotu, 17 prasat, 56 ovcí, 251 koz, 763 slepic, 45 včelstev

1950

- v obci žije 17 občanů německé národnosti. ONV Žamberk předpokládal dosídlení obce důchodci na základě záboru rekreačními chalupáři; prof. Hoffmeister, MUDr. Šerf a V. Bursík zasílají odmítavé stanovisko

1951

- Sokol Ústí: žádost o zřízení sjezdovky
- zápisy v deníku MNV vedeny Jos. Prieselem zvláštním česko-německým jazykem

1952

- L. Loužil konstatuje, že po "záboru půdy byla dokončena socializace vesnice Říčky"
- předsedou MNV Josef Kalous /Pozor! Pouze shoda jmen s oním zatčeným z r. 1946/

1953

- u 18 chalup zrušeno užívací právo

1954

- o vrácení majetku žádají p. Pohl, Priesel, Fiedler, Vaníček

1960

- obec vyhlášena rekreačním střediskem
- po vybudování lyžařského areálu v šedesátých a sedmdesátých letech (3 sjezdovky, běžecká trať) Sokolem, později Jiskrou Ústí n. Orlicí (jedním z prvních organizátorů byl i Václav Čevona, 4. na OH v Londýně na 1.500m, který po pozdějších neshodách s funkcionáři získal

chalupu v Rysém), se Říčky staly především v zimě hojně navštěvovaným střediskem, kterému však chybějí dostatečné ubytovací prostory, takže se nyní staví i na místech, kde nikdy nestálo žádné horské stavení, což odporuje zákonu o chráněných oblastech (nepochybně, ač nedoloženě se tu uplácelo)

1963

- v Říčkách založena Horská služba

1964-65

- geologický průzkum uranových ložisek - raženy 2 štoly v délce 2,2 km, později znovu zavaleny

1968 a později

- v době normalizace po invazi "spřátelených" vojsk (předhůřím projížděly polské jednotky, k incidentům však snad nedošlo) docházelo nezdědky ke sledování nepohodlných osob, především pak prázdninových chalupářů rekreatů, kteří nesouhlasili s okupací Československa - za všechny jmenujme alespoň prof. Adolfa Hoffmeistera, Jindřišku Smetanovou, Václava Trojana ml. - agenty a spolupracovníky Státní bezpečnosti z řad místních obyvatel. Dvě jména pominout nelze: vedoucí konzumu soudružka Dolečková a hajný soudruh Jakoubek!

- dnešním starostou obce je p. Peterka, Říčky v poslední době patřily do okresu nikoli Žamberk jako v minulosti (samotný Žamberk ztratil vposled statut okresního města a patřil pod okres Ústí nad Orlicí), ale Rychnov n. Kněžnou. Po vzniku krajů jsou Říčky součástí Královéhradeckého kraje. Tečka.

D o d a t e k č. 1:

Poslední obyvatelé chalupy č. 116:

Max Hübner padl 28.6.1866

Ignaz Hübner nar. 1853

Eduard Hübner nar. 25.9. 1869

Marie Justin Hübnerová, roz. Hlawaty nar. 20.2.1891

Josef Hübner nar. 15.4.1894 odsunut

Emilia Hübner nar. 16.2. 1900 odsunuta

Seraphin Hübner nar. 26.9.1902, zemřel 30.4.1931

Marie Hübnerová nar. 20.7.1918 odsunuta

D o d a t e k č. 2:

Místní hřbitov

Zde dochází k poměrně striktnímu oddělení hrobů občanů německé a české (slovenské) národnosti. Hroby Němců navštěvované sporadicky pozůstalými jsou umístěny v dolní části hřbitova, pod hlavní cestou, Češi naopak v horní. Tato odlišení narušuje pouze hrob Luvie Novotné- Hoffmeisterové (1945-76), manželů Hoffmanových a jeden dětský hrobeček, v české části jsou pohřbíváni kromě místních usedlíků i tzv. rekreační chalupáři z Prahy a Pardubic, jako Hanuš Berka, manželé Vlachovi a pan Pospíšil.

Česká "sekce":

Egon Vlach (1914-94)

Božena Vlachová (1914-97)

Hanuš Berka (1940-80?)

Jos. Pospíšil (1925-90)

Imrich Petričák (1912-66)

Kateřina Brňáková (1884-1957)

Fr. Teplý (1933-64)

Ant. Teplý (1904-73)

Jos. Teplý (1934-99)

Marie Toběrná (1915-2003)

Marie Teplá (1908-65)

Ondrej Stolarik (1919-85)

Jan Fusko (1950-89)

Štefan Fusko (1925-85)

Josef Chudý (1929-84)

Milan Chudý (1963-90)

Petr Chudý (1941-85)

V této části ovšem hroby přirozeně přibývají, kromě uvedených tu v listopadu 2004 bylo dalších 7 neoznačených, celkem tedy 21

Německá "sekce":

Rola Fiedler (1919-39)

Anna Medek (1846-1927)

Wendelin Priesler (1827-1903)

Ignaz Priesel (1849-1926)

Karolina Priesler (1836-1908)

Mathilda Priesler (1848-1917)

Wilhelm Priesler (1861-1922)

Franz Priesler (1922-30)

Marie Priesler (1911-24)

Josef Priesler (1875-1932)

Franz Scheuz (1790-1863)

Anna Priesler (1862-1936)
Anna Priesler (1885-1950)
Josef Priesler (1885-1962)

Dominik Penkava (1865-?)

P. Anton Vogel (1839-84)

Marie Wesely (1817-96)

Vincenz Wanitschske (1862-1906)
Marie Wanitschke (1926- 26)
Anna Wanitschke (1866-1940)

Josef Lauterbach (1859-1894)
Anna Rose (1878-1936)

Franz Ehespanner (1912 - 32)
Eli Ehespanner (1906-23)
Ignaz Müller (1901-18)

Anna Marie Scheuz (1794-1825)

Eduard Španěl (1847-1934)

Arnošt Fiedler (1931-86)
Arnošt Fiedler (1895-1979)
Rudolf Fiedler (1932-95)
Marie Fiedler (1910-31)

Ernst Schröffel (1898-1935)

Theresie Fiedler (1862-1940)
Georg Hlawaty (1832-1913)

Anna Schmoranzer (1919-37)

Marie Priesel (1870-1939)

Josef Ehespanner (1878-1914 in Russia)

Na hřbitově jsou ovšem další náhrobky, kde je písmo buď úplně smazáno anebo prostě nečitelné; celkový počet všech německých náhrobků nepřesáhl číslo 62, a to je vzhledem k počtu obyvatel Říček jen ve 20. století velice málo; přitom je známo, že na vesnicích se výhradně pohřbívalo v truhlách -jde tedy o nový hřbitov, o jeho předchůdci jsou zmínky kolem r.1787 a 1790 při položení základního kamene kostela Nejsvětější Trojice.Na dnešním hřbitově se však nelze dopátrat ani hrobů německých občanů, kteří podle kroniky zemřeli v r. 1946 - náhrobky už jejich odsunuté rodiny nestačily postavit, lze tedy předpokládat, že ostatky těchto a jiných osob spočívají neoznačené v zemi. Pokoj i jim.

Michal Novotný